

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izbeja vsako gredo.
Cene: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—. — Poštno-šekovni
račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon interurban 113.

Cena inseratov: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrt strani
Din 500.—, 1/2 strani Din 250.—,
1/16 str. Din 125.—, Mali ogla-
si vsaka beseda Din 1.20.

Kmetijski skladi in kmetijski odbori.

Zakon za pospeševanje kmetijstva, ki je izšel v beogradskih »Službenih Novinah« 21. septembra tega leta ter je s tem dnevom stopil v veljavo in dobil obvezno moč, vsebuje obsežen program, kako treba pospeševati kmetijstvo v korist celokupnega prebivalstva in države, kakor tudi v korist poedincev. — Zakon odreja organe za pospeševanje kmetijstva, in sicer na sedežu vlade v Beogradu, v posameznih oblastih (sedaj banovinah) in v posameznih okrajih, ter predpisuje način, kako se mora njihovo delovanje vršiti med prebivalstvom. Nato vsebuje predpise in navodila za pospeševanje gojenja rastlin (žitaric, industrijskih in trgovinskih rastlin, rastlin za živalsko krmo, za pospeševanje vrtnarstva, vinogradništva, sadjarstva in travništva), kakor tudi za pospeševanje živinoreje in za pospeševanje razpečavanja kmetijskih pridelkov.

Ker je denar potreben za vsako stvar in vsak program, da se more izvršiti, je tudi potreben za izvedbo zakona za pospeševanje kmetijstva. Zato ta zakon določa ustanovitev potrebnih kmetijskih skladov: državnih, oblastnih (banovinskih) in občinskih.

Državni kmetijski sklad.

V državni kmetijski sklad se stekajo:

1. Taksa za živinozdravniško pregledovanje živali na obmejnih postajah, po odbitku takse za živinozdravnika po pravilniku ministrstva za poljedelstvo.

2. Vse denarne kazni za prekršitve zakonov kmetijskega značaja, omenjenih v tem zakonu, kakor je v teh zakonih posebej izvedeno.

3. Čisti dohodek od državnih posestev in naprav, ki jih uporablja ministrstvo za poljedelstvo.

4. Čisti dohodek državne razredne loterije po odbitku dela, ki pripada po zakonu ministrstvu za trgovino in invalidskemu fondu.

5. Poslovnina, ki se pobira ob izvozu blaga in ki se uredila tako, da je mogoče pričakovati na leto kot dohodek najmanj 4 milijone zlatih dinarjev.

Oblastni (banovinski) sklad.

V oblastni (banovinski) sklad se stekajo:

1. Polovica dohodkov od živinskih potnih listov vseh občin (mest) v ob-

možju oblasti (druga polovica ostane za občinski kmetijski sklad).

2. Čisti dohodek oblastnih kmetijskih posestev, razsadnikov in podobnih naprav.

3. Vsaj 15 odstotkov vseh rednih izdatkov, določenih s proračunom oblasti.

Z oblastnim kmetijskim skladom razpolaga pristojni organ oblastne samouprave (banovine) po sklepih oblastnega kmetijskega odbora.

Občinski sklad.

V občinski kmetijski sklad se stekajo:

1. Polovica dohodkov od živinskih potnih listov iz občinskega območja, in sicer občinskih taks za izdajanje živinskih potnih listov in za prenos opredeljene pravice. Višino teh taks predpisuje minister za poljedelstvo v soglasnosti s finančnim ministrom.

2. Čisti dohodek od pašnine občinskih pašnikov.

3. Čisti dohodek občinskih razsadnikov.

4. Dohodek od merice občinskih postaj za čiščenje semenja.

5. Vsaj 10 odstotkov vseh rednih proračunskih izdatkov. Izključujejo se izredne investicije občine (mesta). To se nanaša na mesto, v katerih je kmetovalcev manj kot 30 odstotkov vsega prebivalstva, pri čemur se smatra za kmetovalca vsak davčni zavezanec, ki mu izvira obdavčeni dohodek pretežno iz kmetovalstva. V mestih, kjer je 30 do 50 odstotkov kmetovalcev, odredi veliki župan (ban, inšpektor) na predlog mestnega zastopa, kolik odstotek je treba trajno uvrstiti v letni proračun mesta za mestni kmetijski sklad.

Mesta z več kot 50 odstotki kmetovalcev morajo uvrstiti v svoj vsakoletni proračun isti odstotek kakor kmečke občine. Siromašnim občinam in mestom sme veliki župan (ban) na predlog občinskega zastopa znižati prispevek njih proračunov za kmetijski sklad pod 10 odstotkov. Zoper odločbo velikega župana (bana) je dovoljena pritožba na ministra za poljedelstvo, ki odloči o njej sporazumno z ministrom za notranja dela in z ministrom za finance.

6. Drugi dohodki.

Z občinskim kmetijskim skladom razpolaga občinski zastop na predlog občinskega kmetijskega odbora in o-

krajnega kmetijskega odbora, ki ju odobruje srezki načelnik.

Če je treba izdatka v korist vsega okraja (sreza), na primer za okrajno drevesnico, za postajo za čiščenje semenja itd., sklene o tem namesto občinskih zastopov okrajni kmetijski odbor. Taki sklepi okrajnega kmetijskega odbora imajo prednost pred sklepi občinskega zastopa toliko, da se morajo pokriti ti izdatki v prvi vrsti in sorazmerno iz vseh občinskih kmetijskih skladov v razmerju njih obveznega prispevka po točki 5 tega paragrafa. Še le ko se pokrijejo ti skupni izdatki, se smejo uporabiti preostala sredstva poedinih občin za izvajanje sklepov občinskih kmetijskih odborov.

Občinski in okrajni kmetijski odbori.

Za zastopanje koristi kmetijstva predvideva zakon kmetijske odbore: občinske, sreske in oblastne (banovinske).

O občinskih kmetijskih odborih smo razpravljali v zadnji številki »Slovenskega Gospodarja« ter opozorili na njihovo važnost. Kar se tiče sreskega (okrajnega) kmetijskega odbora, se tako sestavi: Vsak občinski kmetijski odbor izvoli v sreski kmetijski odbor po enega člana in enega namestnika. Kjer bi presegalo število članov sreskega kmetijskega odbora po tej izvolitvi 20 članov, tam mora pristojni organ oblastne samouprave (banovinske uprave) zložiti občine po številu prebivalstva tako, da izvoli več občin skupno enega odbornika in da jih je potem vseh skupaj 20. Razen tega sme poslati vsaka zveza kmetijskih združnih naprav ali poljedelskih društev, ki imajo na ozemlju sreza vsaj pet zadrug, po enega zastopnika kot posvetovalnega člana. — Sreski kmetijski referent je poročevalec odbora. Odbor se sestaja redno po dvakrat na leto. Njegovi sklepi so polnoveljavni, če prisostvuje seji vsaj tretjina občinskih odposlancev. Temu odboru je razpravljati o vseh vprašanjih kmetijskega značaja v sreskem območju, zlasti o onih predlogih, ki se mu pošiljajo. Sreski kmetijski odbor mora sestaviti vsako leto proračun za skupne sreske naprave, ki ima, kakor smo zgoraj omenili, to prednost, da se morajo njegovi izdatki pokriti v prvi vrsti in sorazmerno iz vseh občinskih skladov.

Oblastni (banovinski) odbor.

Oblastni (banovinski) kmetijski odbor na se tako sestavi: Vsak sreski

kmetijski odbor izvoli izmed sebe v oblastni kmetijski odbor največ dva člana in enega namestnika. Temu odboru predseduje vrhovni predstavnik oblastne samouprave (banovinske uprave). Odbor se sestaja vsaj dvakrat na leto. Sklepi so pravnoveljavni, če prisostvuje seji vsaj tretjina vseh sreskih odposlancev. Temu odboru je razpravljati o vseh vprašanih kmetijskega značaja, zlasti o predlogih občinskih in sreskih kmetijskih odborov, ki se mu vpošljejo. Za izvršitev svojega programa mora oblastni kmetijski odbor sestaviti vsako leto proračun prejemkov in izdatkov oblastnega kmetijskega sklada ter ga predložiti v odobritev ministrstvu za poljedelstvo.

Važnost volitev v občinske kmetijske odbore.

Iz delokroga kmetijskih odborov se vidi njihov veliki pomen, pa tudi pomen volitev v te odbore, osobito volitev za občinske kmetijske odbore, iz kojih

sredine se volijo sreski kmetijski odbori, ki potem pošljejo svoje odposlance v oblastni (banovinski) kmetijski odbor. Že v zadnji številki smo opozorili na važnost volitve v občinski kmetijski odbor, ki se po tem zakonu izvrši tako, da se izmed vsakega občinskega zastopa izvoli odbor treh do petih oseb in dva namestnika. Kakšni bodo občinski kmetijski odbori, takšni bodo okrajni in banovinski. Ker se po tem zakonu 10 odstotkov vseh občinskih proračunov in 15 odstotkov banovinskega proračuna steka v občinske kmetijske sklade, odnosno v banovinski kmetijski sklad, je izredno velike važnosti, kateri može bodo razpolagali s temi denarnimi sredstvi. Že v zadnji številki smo zaklicali in danes ponavljamo ta klic: Kmetje pozor! Občinski odborniki in župani, volite v občinske kmetijske odbore samo takšne može, ki so v vsakem oziru značajni, zvesti načelom našega ljudstva, sposobni in delavni!

Zakon o banski upravi.

V »Službenih Novinah« v Beogradu je v četrtek, 7. novembra, bil objavljen zakon o organizaciji banske uprave. Ta zakon je jako obsežen, ima 79 členov, v katerih se določa med drugim, da je ban, ki je na čelu banske uprave, odgovoren za vse odloke in odredbe, ki jih izda v mejah svoje pristojnosti. Pomočnik bana je njegov pomočnik in namestnik. On skrbi za skladnost in enotnost dela ter izvaja nadzorsvo nad vsemi oddelki banske uprave po delokrogu, ki mu ga odloči ban. Pri banski upravi se ustanovijo naslednji oddelki: 1. splošni za posle, ki mu jih določi ban; 2. upravni, ki v njega spadajo tudi samoupravne zadeve; 3. poljedelski z odseki za poljedelstvo in živinorejo, za veterinarstvo, za agrarno-pravne odnose in za šumarstvo; 4. prosvetni, kamor spadajo osnovne, meščanske in nižje strokovne šole, izvzemši imenovanja učnega osebja, nadzorstvo nad delom in osebjem srednjih šol in nadzorstvo nad prosvetnimi društvi; 5. tehnični z odseki za mostove, ceste, železnice in razne gradnje; 6. za socialno politiko in narodno zdravje, kamor spada skrb za vojne invalide in sirote, zdravilišča, kopališča, bolnišnice, zdravništvo in lekarniške zadeve; 7. finančni, ki vrši vse računovodstvene in blagajniške posle celokupne banske uprave; 8. za trgovino, obrt in industrijo, kamor tudi spadajo rudarske zadeve.

Za kritje rednih izdatkov smejo banovine pobirati doklade, pristojbine, samostalne dajatve in prispevke v denarju in naravi. Trošarine se pobirajo po zakonu o trošarinah. Od 1. januarja naprej se bodo pobirale dosedanje oblastne in samoupravne trošarine kot banovinske v obsegu, kakor jih predvidevajo zakonski predpisi o državni trošarini. Doklade na neposredne davke in trošarine bodo pobirale za banovine pristojne finančne uprave. Na predmete, ki so podvrženi državni trošarini, se odmerjajo banovinske dokla-

de samo v mejah, ki so določene za trošarine. Do uveljavljenja novega banovinskega proračuna se bodo pobirale doklade na neposredne davke v okvirju sedanjih proračunov.

Zakon o banski upravi tudi predvideva banske svete kot posvetovalne organe banov. Banski svet šteje v savski in dunavski banovini po 30 članov, v vardarski, drinski in moravski banovini po 25 članov, v ostalih banovinah pa po 20 članov. Člane banskega sveta imenuje in odstavlja na predlog bana notranji minister. V banski svet se bodo imenovale v prvi vrsti osebe, ki lahko s svojo strokovno izobrazbo in s svojimi nasveti koristijo interesu banovine. Pravilnik o organizaciji, delu poslovnem redu in izdatkih za delo banskih svetov bo predpisal minister notranjih poslov.

V prehodnih določbah se glede uslužbencev dosedanjih okrajnih samouprav odreja, da bo ban določal odpravnino po določbah, ki veljajo za dosedanje oblastne samouprave. Ako jih pa obdrži pri prevzemu, veljajo za nje predpisi o banskih uradnikih.

»Izpovedi socialista« bodo marsikateremu delavcu odprle oči, ko prebere to knjigo. Človek, ki je bil socialista, pripoveduje v izredno zanimivi povesti, kako je spoznal zlo delo socialne demokracije. Delavci in drugi, ki vas to zanima, berite to knjigo! Stane 16 Din in se naroča v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

DRUŽINSKA PRATIKA
za leto 1929 se dobiva povsod 1384 za ceno Din 5
Najcenejši ljudski koledar!

V NAŠI DRŽAVI.

Iz Beograda se je začela širiti akcija, naj bi se letošnji 1. december proslavil posebno slovesno, ker je dobila letos naša država enotno ime Jugoslavija.

Kake uprave bomo imeli od sedaj naprej? Ker so se odpravile oblastne in drugovrstne samouprave, se bo odsej v novih zakonih rabil le izraz uprava. Od sedaj naprej bomo imeli: državno, bansko, sresko in občinsko upravo.

Stanje trgovinskih pogodb med našo in drugimi državami. Kar se tiče trgovinskih pogodb, ki so na dnevnem redu in o katerih so nekateri listi tudi poročali, je položaj nasleden: Pogajanja s Turčijo se ne premaknejo z mrtve točke. Škoda, ki jo vsled tega trpimo mi in Turčija, kaže najbolj jasno to dejstvo. Bolgari so pokupili pri nas letos preko 4000 vagonov pšenice, jo predelali in jo sedaj prodajajo kot svojo v Turčijo, s katero imajo dobro trgovinsko pogodbo. Tako so plačali Turki mnogo dražje, mi pa smo prodajali cenejše. Kar se tiče držav, s katerimi smo bili v neposrednih stikih glede trgovinskih pogodb, je omeniti dalje, da je Rumunija trenutno v pogajanjih z Nemčijo in da je odnošaj s Poljsko ostal neizpremenjen. Glede Čehoslovaške pa moramo čakati na sestavo tamonjne vlade. Vedeti moramo, ali bodo vodili Čehoslovaško agrarci, ki ne marajo naših agrarnih produktov, ali združeni socialisti, ki se bojujejo zoper previsoke uvozne carine.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Na Bolgarskem so v zadnjem času na dnevnem redu napadi na municijska skladišča in atentati. Makedonstvujuči se pobijajo med seboj in samo bolgarsko časopisje izjavlja, da je iz Bolgarije izginila osebna varnost.

V Avstriji se bje oster boj za spremembo ustave. Voditelji Heimwehra so za hitro spremembo ustave, v slučaju potrebe tudi za usiljenje. Zvezni kancler dr. Schober je te zahteve Heimwehra odklonil in zavzel stališče, da se sme vladni ustavni predlog izvesti le zakonitim potom.

Nova francoska Tardieujeva vlada je že stopila pred parlament s svojo izjavo. Časopisje trdi, da bo ta vlada le kratkega obstoja, dasi ima precejšnjo večino.

Čehoslovaška še nima nove — povolitvene vlade. Kakor je razbrati iz časopisja, so vse večje čehoslovaške stranke za vstop v vlado. Najbrž se bo obdržala sedanja vladna koalicija, kateri se bodo pritegnili še socialni demokrati.

Na Poljskem je maršal Pilsudski še vedno sprt s parlamentom in njegovo večino. V zadnjem času je Pilsudski izdal knjigo »Spominov«, v kateri ugodno sodi o redoljubju poljskih socialistov.